

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

روشهای نوین تدریس

(برای معلمان دبستان و دبستان)

مؤلفان:

مقصود توکلی

میلاذ پیروز

شاهین رشیدیان

ویراستار: عادل جعفری

سرشناسه	:	توکلی، مقصود، ۱۳۷۲ -
عنوان و نام پدیدآور	:	روش‌های نوین تدریس: (برای معلمان پیش دبستان و دبستان) / مولفان مقصود توکلی، میلاد پیروز، شاهین رشیدیان؛ ویراستار عادل جعفری.
مشخصات نشر	:	تهران: انتشارات پژوهش‌های دانشگاه، ۱۳۹۵.
مشخصات ظاهری	:	۱۶۴ ص.
شابک	:	۹۷۸-۶۰۰۰-۸۰۳۸-۵۸-۰۰
وضعیت فهرست نویسی	:	فیبا
یادداشت	:	کتابنامه: ص. [۱۶۳] - [۱۶۴].
موضوع	:	تدریس
موضوع	:	Teaching
موضوع	:	تدریس اثربخش
موضوع	:	Effective teaching
موضوع	:	معلمان -- اثر بخشی
موضوع	:	Teacher effectiveness
موضوع	:	آموزش -- روش -- نوآوری
موضوع	:	Educational innovation
شناسه افزوده	:	پیروز، میلاد، ۱۳۷۲ -
شناسه افزوده	:	رشیدیان، شاهین، ۱۳۷۱ -
شناسه افزوده	:	جعفری، عادل، ویراستار
شناسه افزوده	:	انتشارات پژوهش‌های دانشگاه
رده بندی کنگره	:	۱۳۹۵ / ۳ / ۹ / ۲۵ / LP
رده بندی دیویی	:	۱۰۲ / ۳۷۱
شماره کتابشناسی ملی	:	۴۲۴۰۰۴۴

عنوان	:	روش‌های نوین تدریس (برای معلمان پیش دبستان و دبستان)
مولف	:	مقصود توکلی، میلاد پیروز، شاهین رشیدیان
شابک	:	۹۷۸-۶۰۰۰-۸۰۳۸-۵۸-۰۰ قطع : وز
حروفچینی	:	فرزین جهانگیری طرح روی جلد : نیمه متال
شمارگان	:	۵۰۰ جلد نوبت چاپ : اول / ۱۳۹۵ قیمت : ۱۳۰۰۰۰ ریال
مدیران	:	چاپ و صحافی

انتشارات پژوهش‌های دانشگاه

انتشارات پژوهش‌های دانشگاه
پژوهش‌های علمی و فرهنگی

مرکز تخصصی چاپ نشر کتب دانشگاه ویژه استادیو اعضای هیئت علمیه دانشگاه‌ها

آدرس دفتر مرکزی : آذربایجان شرقی - تبریز - آبرسان - فلکه دانشگاه - مجتمع تجاری بلور - پلاک ۳۹
تلفن های تماس : ۳۳۲۶۲۱۱۶ - ۰۴۱ / ۹۱۴۶۱۴۳۳۴۶

آدرس دفتر بخش : تهران ، خیابان انقلاب ، روبروی دانشگاه تهران ، پاساژ فروزنده ، پلاک ۲۱۷

دفتر اهر: آذر بایجان شرقی، اهر، میدان معلم ۰۹۳۰۸۱۴۸۴۸۶

آدرس اینترنتی : www.Pajohesh-daneshgah.ir / info@Pajohesh-daneshgah.ir

طبق قانون حمایت از حقوق ناشران و مولفان هر شخص حقیقی و حقوقی که تمام یا قسمتی از این اثر را بدون اجازه ناشر و مولف، نشر یا عرضه یا تکثیر یا تجدید چاپ نماید مورد پیگیری جدی قانونی خواهد گرفت.

فهرست مطالب

۱۱ پیش گفتار

۱۲ مقدمه

فصل یکم: تدریس و یادگیری

۱۶ معنی و مفهوم یادگیری

۱۷ ابعاد یادگیری

۱۹ نظر قرآن کریم راجع به یادگیری

۱۹ تدریس چیست؟

۲۱ هدف از تدریس چیست

۲۲ اصول یادگیری و تدریس

۲۴ الگوی تدریس چیست؟

۲۵ کاربرد الگوی تدریس

۲۶ رابطه ی یادگیری و تدریس

۲۶ تفاوت بین تدریس و یادگیری

۲۷ جایگاه تدریس در فرآیند آموزش و پرورش

فصل دوم: مبانی نظری روش های نوین و فعال تدریس

۳۰ تعریف روش تدریس

۳۱ تقسیم بندی روش تدریس

۳۱ روشهای نوین (مترقی)

۳۱ برخی ویژگی های روش های تدریس مترقی و نوین

۳۲ مقایسه ی روش های نوین تدریس با روش های سنتی

۳۲ روش سنتی

۳۳ روش نوین

۳۴	تعریف روش تدریس فعال.....
۳۴	ضرورت به کارگیری روش های تدریس فعال.....
۳۴	یادگیری برای دانستن.....
۳۴	یادگیری برای انجام دادن.....
۳۵	یادگیری برای با هم زیستن.....
۳۵	یادگیری، برای زیستن.....
۳۵	پرورش تفکر و خلاقیت تنها با روشهای تدریس فعال و کاربردی.....
۳۷	یاد دادن موفقیت آمیزه: در پرتو روش های تدریس فعال.....
۳۸	نقش برنامه ریزی، سنجش، تعیین: روش تدریس فعال.....
۳۹	روش های تدریس فعال از دیدگاه اسلام.....

فصل پنجم: شیوه و کاربرد روش های نوین تدریس

۴۴	آموزش و پرورش کارآمد، معلم کارآمد: تدریس کارآمد.....
۴۶	تعریف روش.....
۴۷	روش بحث گروهی.....
۴۸	مراحل اجرای روش بحث گروهی.....
۵۳	محاسن و محدودیت های بحث گروهی.....
۵۴	روش تدریس همیاری.....
۵۵	محیط یادگیری: رقابتی، فردی، همیاری.....
۵۵	مراحل اجرای روش همیاری.....
۵۷	وظایف شاگردان در روش همیاری.....
۵۷	نقش معلم در جریان روش همیاری.....
۵۸	محاسن و محدودیت های روش همیاری.....
۶۰	روش بارش مغزی (طوفان فکری).....

۶۱	قواعد بارش مغزی
۶۲	چهار قاعده اساسی بارش مغزی
۶۳	مراحل روش بارش مغزی
۶۴	وظایف شاگردان در روش بارش مغزی
۶۵	نقش معلم در جریان روش بارش مغزی
۶۵	محاسن و محدودیت های روش بارش مغزی
۶۷	روش پرسش و پاسخ
۶۸	نکات اصلی در روش پرسش و پاسخ
۶۹	هدف از روش پرسش و پاسخ
۶۹	مراحل اجرای روش پرسش و پاسخ
۷۰	وظایف شاگردان در روش پرسش و پاسخ
۷۰	نقش معلم در جریان روش پرسش و پاسخ
۷۱	محاسن و محدودیت های روش پرسش و پاسخ
۷۲	روش تدریس مبتنی بر بازی
۷۳	مراحل اجرای روش تدریس مبتنی بر بازی
۷۴	وظایف شاگردان در روش مبتنی بر بازی
۷۴	نقش معلم در جریان روش مبتنی بر بازی
۷۵	محاسن و محدودیت های روش مبتنی بر بازی
۷۷	روش تدریس مبتنی بر خلاقیت
۷۸	مراحل اجرای روش مبتنی بر خلاقیت
۸۰	وظایف شاگردان در روش مبتنی بر خلاقیت
۸۰	نقش معلم در جریان تدریس به روش مبتنی بر خلاقیت
۸۱	محاسن و محدودیت های روش تدریس مبتنی بر خلاقیت

۸۳	روش تدریس آموزش آزمایشگاهی
۸۴	مفاهیم اساسی روش تدریس آزمایشگاهی
۸۴	مراحل اجرای روش آموزش آزمایشگاهی
۸۵	وظایف شاگردان در روش آموزش آزمایشگاهی
۸۵	نقش معلم در جریان روش آموزش آزمایشگاهی
۸۶	محاسن و محدودیتهای روش آزمایشی
۸۸	روش تدریس گردش علمی
۸۹	انواع گردش علمی
۹۰	مراحل اجرای روش گردش علمی
۹۲	وظایف شاگردان در جریان روش گردش علمی
۹۲	نقش معلم در جریان روش گردش علمی
۹۳	محاسن و محدودیت های روش گردش علمی
۹۵	روش تدریس ایفای نقش
۹۶	مفهوم نقش
۹۶	مراحل اجرای روش
۹۸	وظایف شاگردان در روش تدریس ایفای نقش
۹۹	نقش معلم در جریان روش تدریس ایفای نقش
۹۹	محاسن و محدودیت های روش تدریس ایفای نقش
۱۰۱	روش تدریس کاوشگری
۱۰۱	هدف
۱۰۲	مراحل اجرای روش کاوشگری
۱۰۳	وظایف شاگردان در روش کاوشگری
۱۰۳	نقش معلم در جریان روش کاوشگری

- ۱۰۴.....محاسن و محدودیت های روش کاوشگری
- ۱۰۶.....روش تدریس قصه گوئی
- ۱۰۷.....مراحل روش قصه گوئی
- ۱۰۸.....وظایف شاگردان در روش قصه گوئی
- ۱۰۸.....نقش معلم در جریان روش تدریس قصه گوئی
- ۱۰۸.....محاسن و محدودیت های روش قصه گوئی
- ۱۱۱.....روش تدریس حل مسأله
- ۱۱۲.....مراحل اجرای روش حل مسأله
- ۱۱۴.....وظایف شاگردان در روش حل مسأله
- ۱۱۴.....نقش معلم در جریان روش حل مسأله
- ۱۱۵.....محاسن و محدودیتهای روش حل مسأله
- ۱۱۶.....روش تدریس توضیحی
- ۱۱۷.....مراحل اجرای روش تدریس توضیحی
- ۱۱۹.....وظایف شاگردان در روش تدریس توضیحی
- ۱۱۹.....نقش معلم در روش تدریس توضیحی
- ۱۲۰.....روش تدریس اعضای تیم
- ۱۲۱.....مراحل اجرای روش اعضای تیم
- ۱۲۳.....وظایف شاگردان در روش کار تیمی
- ۱۲۳.....نقش معلم در جریان تدریس به روش کار تیمی
- ۱۲۴.....محاسن و محدودیت های روش کار تیمی
- ۱۲۶.....روش تدریس شناختی
- ۱۲۷.....مراحل اجرای روش تدریس شناختی
- ۱۲۸.....وظایف شاگردان در روش شناختی

۱۲۸	نقش معلم در جریان روش شناختی.....
۱۲۸	محاسن و محدودیت های روش شناختی.....
۱۳۱	روش تدریس فراشناخت.....
۱۳۲	مراحل اجرای روش فرا شناخت.....
۱۳۲	نقش شاگردان در روش تدریس فراشناخت.....
۱۳۳	نقش معلم در جریان روش تدریس فراشناخت.....
۱۳۳	محاسن و محدودیت های روش فراشناخت.....
۱۳۴	روش تدریس پروژه.....
۱۳۴	تعریف پروژه.....
۱۳۵	ویژگیهای روش پروژه.....
۱۳۵	مراحل اجرای روش پروژه.....
۱۳۷	وظایف شاگردان در جریان روش تدریس پروژه.....
۱۳۷	نقش معلم در اجرای روش پروژه.....
۱۳۸	محاسن و محدودیتهای روش پروژه.....
۱۴۰	روش تدریس یادگیری در حد تسلط.....
۱۴۱	مفهوم تسلط.....
۱۴۱	مراحل آموزش برای یادگیری در حد تسلط.....
۱۴۴	وظایف شاگردان در روش تدریس یادگیری در حد تسلط.....
۱۴۴	محاسن و محدودیت های روش یادگیری در حد تسلط.....

فصل چهارم: ارزشیابی

۱۴۸	ارزشیابی چیست؟.....
۱۴۹	ضرورت ارزشیابی.....
۱۴۹	برخی از ویژگی های ارزشیابی.....

۱۵۱.....	ارزشیابی تشخیصی.....
۱۵۲.....	ارزشیابی تکوینی.....
۱۵۳.....	ارزشیابی پایانی.....
۱۵۳.....	پوشه کار.....
۱۵۴.....	تعریف پوشه کار.....
۱۵۴.....	ضرورت استفاده از پوشه ی کار.....
۱۵۵.....	اهداف تهیه پوشه کار.....
۱۵۶.....	انواع پوشه کار.....
۱۵۷.....	مرحله ارزیابی و ارائه بازخورد.....
۱۵۸.....	ساماندهی پوشه کار.....
۱۵۸.....	محتوای پوشه کار.....
۱۵۹.....	مراحل کار ارزیابی بعد از تعیین ملاک ارزیابی.....
۱۶۰.....	معیارهایی برای ارزشیابی پوشه ی کار.....

پیش گفتار

سپاس مخصوص خداوندی است که نخستین وجود هستی است و پیش از او چیزی نبوده است و آخرین موجود است و بعد از او چیزی نیست. دیده بینندگان به از مشاهده او ناتوان است و اندیشه گویندگان به از وصف او عاجز است به وسیله قدرت خود به آفریدگان را آفرید و با اراده خود آنها را از نیستی به وجود آورد.

در فرآیند آموزش و پرورش، روش تدریس از اهمیت و موقعیت خاص برخوردار است. ممکن است در تارین سایر عناصر آموزشی از قبیل هدف و محتوا به طرز مطلوب عمل کنیم ولی به دلیل کم توجهی به متصرف روش)) نتایج مورد انتظار را در فرآیند تعلیم و تربیت به دست نیاوریم. بنابراین انتخاب و سازماندهی روش های تدریس باید حساسیت لازم را داشته باشیم.

محتوای این کتاب مشتمل بر چهار فصل است. که به ترتیب؛ در فصل یکم، به تدریس و یادگیری، ابعاد یادگیری، رابطه ی بین تدریس و یادگیری، تفاوت بین تدریس و یادگیری و در آخر به نقش فرآیند تدریس در نظام تعلیم و تربیت پرداخته شده است در فصل دوم مبانی نظری روش های نوین و فعال تدریس مورد بررسی قرار گرفته. در فصل سوم کتاب با عنوان یادگیری از روش های سنتی مورد مقایسه قرار گرفته شده است. در فصل سوم کتاب با عنوان یادگیری از طریق روش های نوین تدریس در ابتدا راجب آموزش و پرورش کارآمد و مؤثر و سپس کارآمد مطالبی بیان شده است و سپس به تعریف روش پرداخته شده است و بعد روش های نوین تدریس توضیح داده شده است و به مراحل انجام آنها اشاره شده است و در آخر محاسن و محدودیت هر یک از این روش ها بیان شده است. در فصل چهارم کتاب که عنوانش ارزشیابی است ابتدا تعریف هایی راجب ارزشیابی گفته شده است و بعد به ضرورت انجام عمل ارزشیابی در تدریس گفته شده است. و سپس انواع ارزشیابی مانند ارزشیابی تشخیصی، ارزشیابی تکوینی و ارزشیابی پایانی اشاره شده و در پایان روش ارزشیابی پوشه ی کار توضیح داده شده است.

روشهای تدریس در جهان سابقه ای به بلندی تاریخ بشری دارند. در تربیت دینی به تدریج طبقه ای به نام روحانیان پدید آمدند که نخستین استادان تاریخ بشر بودند از حدود قرن پنجم قبل از میلاد تا اوایل قرن بیستم میلادی در کشورهای متمدن جهان مانند اروپا و چین بر آموزش زبان ادبیات و دین تاکید می شد. لازمه ماندگاری و دوام بقاء انسان ها در عرصه تحولات پرشتاب امروز همانا توجه بیشتر به کیفیت نظام آموزشی است. تحولات پرشتاب در مراکز آموزشی بیشتر از سایر سازمان ها بوده، بدن ترتیب مراکز آموزشی باید عادت ها و رویه ها را محک مجدد بزنند و با دیدی نقادی بر رهنما بهت در همه ی زمینه ها بپردازند. در شرایطی که در جهان مدیریت بدون مرز مطرح است و در صحنه ها جهانی به آن پدیده ی جهانی سازی می گویند سازمان ها به ویژه سازمان های آموزشی لازم است بر نوزده ی استحقاقی خویش بیندیشد هر چه تاثیر عوامل محیطی بر سازمان ها بیشتر می شود، تصمیم های آموزشی بار استراتژیکی بیشتری پیدا می کنند. لذا معلم باید با این نوع استراتژیکی ها و تکنیک های کلاس داری آشنا باشد و بداند که چگونه خود را برای یک تدریس اثربخش آماده نماید. اگر کسی به علم الگو ها، روش ها و مهارت های مختلف تدریس، کیفیت یاددهی - یادگیری را افزایش می دهد. امروزه دیدگاه بشر از تدریس صرف در کلاس درس فراتر رفته و رویکردها و گرایش های جدید که حاصل یافته های علوم تربیتی روان شناسی، جامعه شناسی و مدیریت هستند، در عرصه تدریس و معنای توجه دارد. این رویکردها سبب می شوند که استادان با وسعت نظر بیشتری به تدریس و نقش خود بنگرند و با بکار گیری آنها کیفیت یادگیری و رشد همه جانبه دانشجویان را بهبود بخشند.

در میان مجموعه فعالیتهایی که برای تعلیم و تربیت دانش آموزان انجام می شود بیشترین سهم به تدریس معلم در کلاس درس اختصاص می یابد. تدریس را می توان به فعالیتهای دو جانبه ای که بین معلم و شاگردان جریان دارد و هدفش یادگیری است تعریف کرد. این فعالیت چنان چه

منتج به یادگیری شود برای شاگرد موثر و مفید خواهد بود. بنا به تعریف هر فعالیتی با قصد و عمد همراه است قصد معلم در امر تدریس این است که شاگردان چیزی یاد بگیرند. همچنین تدریس یک متقابل بین شاگردان و معلم است کنش متقابل یعنی اینکه معلم بر شاگردان اثر می گذارد و برعکس شاگردان هم فعالیت او را تحت تاثیر قرار می دهند. البته این اثر متقابل ممکن است بصورت غیر مستقیم باشد. برای اینکه تاثیر معلم به هنگام تدریس و سایر فعالیتهای تربیتی بر شاگردان بیشتر شود باید دو عامل تسلط باشد یکی نحوه صحیح ارائه درس و دیگری به موضوعی که می خواهد تدریس کند.

در فرآیند فعالیت های آموزشی ، معلمان و مدیران مدارس عناصر اصلی و کلیدی تحول نیروی انسانی محسوب می شوند. بنابراین باید از کارایی و اثر بخشی لازم بر خوردار باشد . معلمانی کارآمد و اثر بخش اند که با نظریه ها ، مبانی ، اصول و روش های تعلیم و تربیت باشند ، و با اینشی هنرمندانه و اقتضای محیطی را فراهم سازند که به جای انتقال اطلاعات و تحمیل اندیشه ، احساس امنیت ، شایستگی ، خود کترلی و خود برتری را در دانش آموزان تقویت کنند تا آنها بتوانند شخصا معمار تعلیم و تربیت خود باشند .

در این کتاب اصول و مبانی و انواع روش های نوین تدریس همراه با اجرا و محاسن و معایب هایش به زبان ساده و صریح بیان شده و تمامی تلاش های مولفین این کتاب است که مطالب این کتاب بر خوانندگان قابل درک و موثر باشد .